

Naziv studija	Diplomski studij arheologije			
Naziv kolegija	Klasična arheologija istočnog Jadrana II			
Status kolegija	Izborni (B)			
Godina	Četvrta	Semestar	Osmi	
ECTS bodovi	4			
Nastavnik	prof. dr. Dražen Maršić			
e-mail	drazen.marsic@xnet.hr			
vrijeme konzultacija	Utorak, 15-16 h			
Suradnik / asistent				
e-mail				
vrijeme konzultacija				
Mjesto izvođenja nastave	Učionica Odjela za arheologiju (101), pon. 8-10 h nastava; čet. 8-9 h vježbe			
Oblici izvođenja nastave	Usmeno izlaganje i power point prezentacija			
Nastavno opterećenje P+S+V	2+1 (predavanja-vježbe)			
Način provjere znanja i polaganja ispita	Usmeni ispit			
Početak nastave				Završetak nastave
Kolokviji	1. termin	2. termin	3. termin	4. termin
Ispitni rokovi	1. termin	2. termin	3. termin	4. termin
Ishodi učenja	Razvijanje specijaliziranog znanja o sepulkranoj umjetnosti istočnog Jadrana i ovladavanje metodologijom samostalnoga znanstvenog rada.			
Preduvjeti za upis	Završen sedmi semestar studija.			
Sadržaj kolegija	<p>Drugi dio kolegija Klasična umjetnost istočnog Jadrana obrađuje sepulkranu umjetnost u razdoblju od grčke kolonizacije do kraja antike. U uvodnom se dijelu kolegija razmatra autohtona komponenta (Istra, Liburnija, Dalmacija, Lika) i vanjski grčko-rimski utjecaji na formiranje specifičnih oblika ilirske sepulkralne umjetnosti (npr. japodske urne). Zatim se obrađuju glavni fenomeni helenističke i rimske carske umjetnosti: obiteljske grobnice, pojava tzv. «stela isejskog tipa» i drugih karakterističnih sadržaja helenističke sepulkralne umjetnosti (tanagra statuete, apulska i gnathia keramika, itd.), počeci prave rimske provincijalne umjetnosti, pojava karakterističnih rimskih monumentalnih nagrobnih spomenika (stele, are, tzv. liburnski cipusi, sarkofazi), uloga vojske i novopristigle italske populacije u njihovoj popularizaciji, pojava ugradbenih nadgrobnih reljefa s portretima pokojnika, fenomen ilirsko-rimske nadgrobne umjetnosti, itd. Središnji dio kolegija obrađuje specijalističke teme i metodologiju njihova istraživanja: problematiku vanjske forme i unutrašnjeg ustrojstva pojedinih tipova spomenika, tj. metodologiju suvremene strukturalne tipološke klasifikacije, odnos arhitektonskih i nearhitektonskih modela, odnos spomenika prema nekropolama, problem radionica (officina) i kontinuiteta produkcije, primjere zajedničkoga radioničkog podrijetla različitih vrsta spomenika, primjere tzv. hibridnih spomenika, odnos incineracije i inhumacije, moguće utjecaje religije, filozofije i mode na promjenu načina sahranjivanja, portrete pokojnika i njihovu nošnju, itd. Posebna se pažnja poklanja pitanju importirane nadgrobne plastike, npr. reljefnim sarkofazima atičke, rimske ili maloazijske produkcije, kao i njihovu utjecaju na domaće radionice sarkofaga (Salona, Brač).</p>			
Obvezna literatura	<p>J. M. C. TOYNBEE, <i>Death and Burial in the Roman World</i>, London 1971. N. CAMBI, Sepulkralni spomenici antropomorfnog karaktera kod Ilira, <i>Duhovna kultura Ilira</i>, Centar za balkanološka ispitivanja ANU BiH, 11, Sarajevo 1984, 105-117. N. CAMBI, <i>Atički sarkofazi na istočnoj obali Jadrana</i>, Split 1991. N. CAMBI, <i>Antika. Povijest umjetnosti u Hrvatskoj II</i>, Zagreb 2002. N. CAMBI, <i>Sarkofag dobroga pastira iz Salone i njegova grupa</i>, Split 1994. N. CAMBI, Salone i njene nekropole, <i>RFFZd</i>, 25(12), 1985-1986, Zadar 1986, 61-108. D. MARŠIĆ, <i>Ugradbeni i građevni portretni reljefi u Istri i Dalmaciji</i>, Arheološki muzej Zadar, Zadar 2009. D. MARŠIĆ, Augustovo doba i počeci provincijalne nadgrobne umjetnosti u Dalmaciji, <i>Rimsko osvajanje i otpora starosjedilaca u Iliriku za vrijeme Augusta i njegovih</i></p>			

nasljednika“ (ed. M. Miličević Bradač – D. Demicheli), Zagreb, 2018, 183-210.

* * *

Arheološka problematika Like, Izdanja HAD-a, 1, Split 1975.

I. ŠARIĆ, Japodske urne u Lici, *VAMZ*, n. s. III, 9, 1975, 23-36.

J. MLADIN, *Umjetnički spomenici prahistorijskog Nezakcija*, Pula 1964.

S. KUKOČ, Histarska stela u kontekstu srodnih zapadnojadranskih spomenika, *Izdanja HAD-a*, 11/2, 1986, 47-73.

D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Zlatni nakit iz helenističko-ilirske nekropole u Budvi, *OA*, 4, 1959, 5-47.

M. NIKOLANCI, Helenistička nekropola Isse, *VAHD*, 63-64/1961-62, 1969, 57-90.

B. KIRIGIN, Helenističke stele iz Narone, Dolina rijeke Neretve od prethistorije do ranog srednjeg vijeka, Znanstveni skup Metković 4.-7. X. 1977, *Izdanja HAD-a*, 5, Split 1980, 169-172.

N. CAMBI - B. KIRIGIN - E. MARIN, Zaštitna arheološka istraživanja helenističke nekropole Isse (1976. i 1979. g.) - preliminarni izvještaj, *VAHD*, 75/1981, Split 1981, 63-83.

B. KUNTIĆ-MAKVIĆ – A. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Antički natpisi Staroga grada, *Pharos – antički Stari grad* (katalog izložbe), Zagreb 1995, 39-50.

P. M. FRASER, The family tombstones of Issa, *VAHD*, 84, Split, 1991, 247-274.

B. GABRIČEVIĆ, O počecima rimske provincijalne umjetnosti u Liburniji, *Diadora*, 9, Zadar, 1980, 251-271.

N. CAMBI, *Imago animi. Antički portret u Hrvatskoj*, Split 2000.

N. CAMBI, Die stadtrömischen Sarkophage in Dalmatien, *Archäologischer Anzeiger*, 1977, Berlin, 444-459.

N. CAMBI, Suvremeno i zakašnjelo prihvaćanje stilskih, modnih i strukturalnih karakteristika na nadgrobni stelama u Dalmaciji, *RFFZd*, 28(15), 1988-1989, Zadar, 1989, 33-48.

N. CAMBI, Stele iz kasnoantičke grobnice u Dugopolju, *VAHD*, 86/1993, 1994, 147-181.

N. CAMBI, Sarkophage aus salonitanischen Werkstätten, *Akten des Symposiums "125 Jahre Sarkophag-Corpus"*, Marburg, 4.-7. Oktober 1995, Mainz am Rhein 1998, 169-181.

M. KOLEGA, Rimski nadgrobni spomenici s figuralnim prikazom u Enoni, *Diadora*, 20, 2000, 121-155.

D. MARŠIĆ – B. LAZINICA, Following the trail of the new Liburnian cippus from Rab. Arba – new production center of Liburnian cippi, *Illyrica antiqua – In honorem Duje Rendić-Miočević*, Zagreb 2017, 187-199.

M. SUIĆ, Liburnski nadgrobni spomenik "liburnski cipus", *VAHD*, 53/1950-1951, Split 1952.

D. MARŠIĆ, Funerary Altars of Roman Iader - The study of the topical character and function of funerary altars of the Roman province of Dalmatia, *Sepulkralna skulptura Zapadnog Ilirika i susjednih oblasti u doba Rimskog carstva* (ur. N. Cambi - G. Koch), Split, 2013, 383-418.

D. MARŠIĆ, Bilješke uz dva nadgrobna spomenika u perivoju Garagnin-Fanfogna u Trogiru, *Tusculum* 3, Solin 2010, 31-42.

N. CAMBI, Nadgrobna stela s čitavom ljudskom figurom na istočnom Jadranu, *RFFZd*, 27(14), 1987-1988, Zadar, 1988, 93-114.

D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Nekoliko monumentalnih nadgrobni stela s portretima iz sjeverne Dalmacije (prilog tipologiji ilirsko-rimskog sepulkralnog spomenika na području Liburnije), *Diadora*, 1, 1959, 107-131.

D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, Dva signirana reljefa iz radionice majstora Maksimina, *ARR*, 4-5, Zagreb, 1967.

A. STARAC, Rimske nadgrobne are u Puli i Istri, *Opuscula archaeologica*, 19, 69-95.

	<p>S. R. TUFI, Stele funerarie con ritratti di età romana nel Museo Archeologico di Spalato. Saggio di una tipologia strutturale, <i>Atti della Accademia Nazionale dei Lincei</i>, Anno CCCLXVIII, 1971, Memorie Classe di Scienze morali, storiche e filologiche, ser. VIII, vol. XVI, 87-166.</p>
<p>Dopunska literatura</p>	<p>M. ABRAMIĆ, O predstavama Ilira na antiknim spomenicima, <i>Časopis za zgodovino in narodopisje</i>, 32, 1-4, Maribor 1937, 7-19.</p> <p>J. J. MARTINOVIĆ, Kupasti cipusi iz Boka Kotorske i okoline Budve, <i>Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru</i>, 17, Kotor, 1969.</p> <p>D. RENDIĆ-MIOČEVIĆ, O jednom tipu "ilirskog" nadgrobnog spomenika, <i>Godišnjak CBI</i>, 13, Sarajevo 1976.</p> <p>Ž. MILETIĆ, Murazzo zapadne salonitanske nekropole, <i>RFFZd</i>, 28(15)/1988-89, 1989, 49-70.</p> <p>N. CAMBI, Antička Narona – urbanistička topografija i kulturni profil grada, Dolina rijeke Neretve od prehistorije do ranog srednjeg vijeka, <i>Znanstveni skup Metković 4.-7. X. 1977, Izdanja HAD-a</i>, 5, Split 1980, 127-154.</p> <p>N. CAMBI, 1969 - Sarkofag Gaja Albucija Menippa, <i>VAHD</i>, 63-64/1961-62, 1999, 99-111.</p> <p>Atički sarkofag s prikazom lova Budimpešta – Split, Split 1992, (katalog izložbe).</p> <p>N. CAMBI, New Attic Sarcophagi from Dalmatia, <i>Grabeskunst der römischen Kaiserzeit</i>, Mainz am Rhein 1993, 77-90.</p> <p>N. CAMBI, Rimski nadgrobnici spomenici iz Aserije, <i>RFFZd</i>, 31(18), 1991-1992, Zadar, 1993, 25-51.</p> <p>N. CAMBI, Nadgrobnice stele s portretima podrijetlom s otoka Šolte i Drvenika, <i>VAMZ</i>, 3.s., 23, 1990, 111-124.</p> <p>N. CAMBI, Two soldiers stelai from Salona, <i>Römisches Österreich</i>, 17/18, 1989-1990, Wien, 1991, 61-72.</p> <p>M. KOLEGA, Dvije rimske stele arhitektonskog tipa s otoka Krka, <i>Izdanja HAD-a</i>, 13, 1988, 45-50.</p> <p>I. FADIĆ, Krčka skupina liburnskih nadgrobnih spomenika, tzv. liburnskih cipusa, prilog klasifikaciji, <i>Izdanja HAD-a</i>, 13, 1989, 51-59.</p> <p>I. FADIĆ, Aserijatska skupina liburnskih nadgrobnih spomenika tzv. liburnskih cipusa, <i>Diadora</i>, 12, 1990, 209-284.</p> <p>I. FADIĆ, Zadarska skupina liburnskih nadgrobnih spomenika tzv. liburnskih cipusa, <i>Diadora</i>, 13, 1991, 169-205.</p> <p>I. FADIĆ, Liburnski nadgrobnici spomenici (Liburnski cipusi) osobitih svojstava, <i>Diadora</i>, 14, 1992, 83-105.</p> <p>B. SCHMALTZ, <i>Griechische Grabreliefs</i>, Darmstadt 1983.</p> <p>W. ALTMANN, <i>Römische Grabaltäre der Kaiserzeit</i>, Berlin 1905.</p> <p>H. GABELMANN, <i>Die Werkstattgruppen der oberitalischen Sarkophage</i>, Bonn 1973.</p> <p>H. GABELMANN, Zur Tektonik oberitalischer Sarkophage, Altäre und Stelen, <i>BjB</i>, 177, Bonn 1977, 199-244.</p> <p>G. KOCH – H. SICHTERMANN, <i>Römische Sarkophage</i>. Handbuch der Archäologie, München 1982</p> <p>G. KOCH, <i>Sarkophage des römischen Kaiserzeit</i>, Darmstadt 1993.</p> <p><i>Grabeskunst der römischen Kaiserzeit</i>, Mainz am Rhein 1993. (ed. G. Koch).</p> <p>P. ZANKER, <i>Grabreliefs römischer Freigelassener</i>, <i>Jdl</i>, 90, 1975, 267-315.</p> <p>H. von HESBERG, <i>Römische Grabbauten</i>, Darmstadt 1992.</p> <p>V. KOCKEL, <i>Porträtreliefs stadtrömischer Grabbauten</i>, Mainz am Rhein 1993.</p> <p>D. E. E. KKEINER, <i>Roman Sculpture</i>, New Haven – London 1992.</p> <p>H. GABELMANN, Die Typen der römischen Grabstelen am Rhein, <i>BjB</i>, 172, Bonn, 1972, 65-139.</p> <p>H. HOFMANN, <i>Römische Militärgrabsteine der Donauländer</i>, Wien, 1905.</p> <p>G. A. MANSUELLI, Genesi e caratteri della stele funeraria Padana, <i>Studi in onore di A. Calderini e R. Paribeni</i>, III, Milano – Varese, 1956, 365-384.</p>

	<p>G.A. MANSUELLI, <i>Le stele romane del territorio ravennate e del Basso Po</i>, Ravenna, 1967.</p> <p>G.A. MANSUELLI, Les monuments commémoratifs romains de la vallée du Po, <i>Monuments Piot</i>, 53, 1963, 19-93.</p> <p>D. MARŠIĆ, Ugradbeni nadgrobnji reljefi Arbe, <i>Izdanja HAD-a</i>, 30 (Istraživanja na otocima), Zagreb, 2015, 19-29.</p> <p>D. MARŠIĆ, Ikonografija stele rimskoga centuriona iz Arheološkog muzeja Zadar, <i>Archaeologia adriatica</i>, 8, Zadar, 2015, 27-49.</p> <p>D. MARŠIĆ, Portretna stela iz crteža R. Martinija i njezina grupa, <i>Tusculum</i>, 9, Solin, 2016, 13-32.</p> <p>D. MARŠIĆ, Nadgrobnja ara obitelji <i>Rutilius</i> iz Ridera i grupa salonitanskih ara s animalnim frizovima, <i>Šibenik od prvog spomena, Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa „950 godina od prvog spomena Šibenika“</i> (ed. I. Kurelac), Šibenik 26. do 28. rujna 2016., Šibenik-Zagreb 2018, 19-36.</p> <p>H. PFLUG, <i>Römische Porträtstelen in Oberitalien. Untersuchungen zur Chronologie, Typologie und Ikonographie</i>, Mainz, 1989.</p> <p>A. SCHÖBER, <i>Die Römischen Grabsteine von Noricum und Pannonien</i>, Wien, 1923.</p> <p>F. REBECCHI, Le stele di età tetrarchia al Museo di Aquileia, documenti tardo-antichi per la storia della città, <i>Aquileia nostra</i>, 47, 66-142.</p>
Internetski izvori	
Način praćenja kvalitete	Konzultacije i aktivnost na vježbama.
Uvjeti za dobivanje potpisa	Redovno pohađanje nastave i vježbi.
Način bodovanja kolokvija/seminara/vježbi/ispita	Bodovanje vježbi i ispita ocjenom 1-5.
Način formiranja konačne ocjene	Seminarski rad (30%) + usmeni ispit (70%)
Napomena	

Nastavne teme-predavanja			
Red. br.	Datum	Naslov	Literatura
1.	25. 2.	Sepulkralni spomenici predrimskog razdoblja	Pod br. 3.
2.	4. 3.	Sepulkralna plastika grčkih kolonija i emporija	Pod br. 3.
3.	11. 3.	Rimske nadgrobnje stele I	Pod br. 1, 2 i 4.
4.	18. 3.	Rimske nadgrobnje stele II	Pod br. 1, 2, 4-7.
5.	25. 3.	Ugradbeni reljefi I	Pod br. 1, 2, 4-7.
6.	1. 4.	Ugradbeni reljefi II	Pod br. 1.
7.	8. 4.	Mauzoleji i pripadajući građevni reljefi II	
8.	15. 4.	Rimske nadgrobnje are I	Pod br. 1.
9.	22. 4.	Rimske nadgrobnje are II	Pod br. 1, 2, 4-7.
10.	29. 4.	Liburnski cipusi	Pod br. 1, 2, 4-7.
11.	6. 5.	Liburnski cipusi - osteoteke	Pod br. 1, 2, 4-7.
12.	13. 5.	Vrste i radionice rimskih sarkofaga	Pod br. 1, 2, 4-7.

13.	20. 5.	Atički sarkofazi	Pod br. 1, 2, 4-7.
14.	27. 5.	Sarkofazi rimskih radionica	Pod br. 1, 2, 4-7.
15.	3. 6.	Sarkofazi domaćih radionica	Pod br. 1, 2, 4-7.

Vježbe			
Red. br.	Datum	Naslov	Literatura
1.	28. 2.	Rad na spomenicima i literaturi iz trenutne nastavne teme	Pod rubrikom „Dopunska lit.“
2.	7. 3.	Isto	Isto
3.	14. 3.	Isto	Isto
4.	21. 3.	Isto	Isto
5.	28. 3.	Isto	Isto
6.	4. 4.	Isto	Isto
7.	11. 4.	Isto	Isto
8.	25. 4.	Isto	Isto
9.	2. 5.	Isto	Isto
10.	9. 5.	Isto	Isto
11.	16. 5.	Isto	Isto
12.	23. 5.	Isto	Isto
13.	30. 5.	Isto	Isto
14.	6. 6.	Isto	Isto

Nastavnik:
Dražen Maršić